

DOLLENSTEIN JÁNOS

AZ EGYENLŐ HOZZÁFÉRÉS KULCSA (EMBEREK, KÖRNYEZET, TÁRSADALOM)

HELYZETELEMZÉS

Munkahelyek

Az mindenki számára nyilvánvaló tényként könyvelhető el, hogy a társadalom szempontjából sokkal inkább üdvözítő, ha egy ember, aki akar dolgozni, lehetőséget kap, és nem segélyért folyamodik. Ez nem csupán gazdaságilag jelent előnyt, hanem az ember önbecsülése, egészséges társadalmi beilleszkedése miatt is fontos.

Már régóta vannak olyan foglalkoztatók, amelyek az állam által támogatott munkahelyeken fogyatékos embereket alkalmaznak. Az igazi áttörés azonban hiányzik, két dolog miatt is: az emberek, különösen a vezetők megfelelő hozzáállása és a környezet átalakítása terén nehéz haladást elérni. Az első probléma abban mutatkozik meg, hogy el sem tudják képzelni, hogy a fogyatékos ember is képes legalább azonos kvalitású munkavégzésre (egyes megfigyelések szerint még hatékonyabbra is), mint az ép. Nyilvánvalóan ez csak olyan munkakörökre igaz, amelyek ellátásában az illetőt nem akadályozza a sérülése. Konkrét példaként hozhatom fel a saját esetemet. Óriási szerencsém volt annak idején abból a szempontból, hogy a balesetem előtt egy évvel kezdtem el a munkahelyemen, a Fővárosi Önkormányzatnál dolgozni. Az egy év elegendő volt arra, hogy megismerjenek a kollégáim, a főnökeim. Amikor a rehabilitációs intézetből kikerültem, azonnal visszamentem dolgozni, és bebizonyosodott, hogy a feladatomat éppúgy el tudom látni, mint korábban, hiszen az, hogy gerincsérült lettem, és emiatt kerekesszékebe kerültem, nem csökkentette a gondolkodási és probléma-megoldási képességeimet. Mint említettem, ehhez nagy szerencse kellett. Nem tudom, de gyanítom, hogy sokkal nehezebb dolgom lett volna ugyanitt elhelyezkedni, ha már mint mozgássérült adtam volna be az önéletrajzomat a személyzeti osztályra, és vártam volna az értesítést, hogy valaki úgy érzi, éppen rám van szüksége. Ez a diszkrimináció a társadalomban szinte elkerülhetetlenül alakulhatott ki, hiszen a kerekesszékesek nem voltak láthatóak évtizedeken keresztül a hétköznapi életben. Azt viszont nyugodt szívvel mondhatom, hogy a hétköznapi kommunikációban, a munkám során semmilyen problémám nem származott abból, hogy kerekesszékes vagyok.

Visszatérve a mellém szegődő szerencsére, nem hallgatható el, hogy amennyiben korábban nem alakították volna ki a bejutást megoldó korlátliftet, illetve egy akadálymentesnek mondott mellékhelyiséget, bizony komoly gondot okozott volna a munkahelyi élet. És itt ki kell térnem egy olyan problémára, amely megosztja a társadalmat. Ez pedig az egyenlő hozzáférés megvalósítása a fizikai környezet átalakításával. Az alapvető nézőpont az, hogy amennyiben ezt (az egyenlő hozzáférést) emberi jogként tekintjük, nem szabad, hogy felmerüljön az anyagi lehetőség kérdése. Ez vagy fehér, és megvalósul, vagy fekete, és akkor pedig sérül ez a jog. Az én álláspontom ezen a területen mindenképpen az, hogy természetesen igyekezni kell kialakítani az épített környezetet úgy, hogy bármely sérült ember önállóan tudjon hozzáférni az adott épületben megvalósuló szolgáltatáshoz, de a átalakítások megkezdése előtt feltétlenül át kell gondolni azt, hogy némi szervezéssel, emberi-technikai segítséggel kiküszöbölhető-e az akadályok a hozzáférési jog sérülése nélkül. A munkahelyem műemléki épület. Építése idején nem volt terítéken a mozgássérültek hozzáféréseinek biztosítása, így félemeletek, 2-3 lépcsőfokkal megemelt keresztfolyosók teszik járhatatlanná a szinteket a mozgásukban korlátozottak számára. Az akadálymentesítés költsége a legszerényebb becslések szerint is meghaladná az 1 milliárd forintot, és még az is kérdéses, hogy a szükséges hatósági engedélyeket megkapnák-e az átalakításokhoz. Az önkormányzati épület már kialakított akadálymentesítése és a megoldásra törekvő szervezés lehetővé tette munkába való visszatérésemet. A főépület emeleteire lifttel fel tudok jutni, a számomra nem megközelíthető szobákba a kollégáim átviszik az anyagokat, illetve az ott dolgozók jönnek hozzám abba az épületrészbe, ami számomra megközelíthető, ahol megoldható volt munkakörnyezetem kialakítása.

Összességében elmondható, hogy a megoldás, véleményem szerint, nem csupán az, hogy létrehozunk szeparált, államilag támogatott munkahelyeket, ahol a fogyatékos emberek értéket tudnak termelni, hanem az is, hogy érdekeltté tesszünk minden munkáltatót (vagy legalább nagyon sokat) abban, hogy alkalmazzanak különböző sérülteket, és adjanak nekik ugyanolyan munkát, amit egy ép embernek adnának, és ezért kapjanak ugyanannyi bért is. Találják meg azokat a munkaköröket (mellesleg ebben szakemberek segítségét is fel lehetne ajánlani nekik), amelyeket korlátozás nélkül elláthat egy sérült személy is! Nyilván minden kezdet nehéz. Tudom, hogy ebbe az irányba már történt elmozdulás, de ez, úgy tűnik, még nem teszi lehetővé, hogy elégedetten, megnyugodva hátradőljünk.

Oktatás, nevelés

Annak érdekében, hogy társadalmunk megváltozzon, ez az egyik legfontosabb terület. Itt is megtalálható az a kettősség, amit a munkahelyekkel kapcsolatban érintettem. Nem lehet egyértelműen választani a szegregált és az integrált oktatás (a továbbiakban csak az oktatás szót használom, de mindig beleérttem a nevelést is) között. Vannak olyan csoportok és életkorok, amikor – annak érdekében, hogy a későbbi beilleszkedés sikeres lehessen – a sérült emberek kifejezetten igénylik a speciális képzést, ami szakemberek vezetésével történhet szegregált iskolákban. Például ilyen képzésre lehet szükség a siketek esetében, amikor megtanítják nekik a saájról olvasás technikáját, illetve olyan szókinccset biztosítanak nekik, ami a kommunikációt később megkönnyíti számukra a társadalom többi tagjával. Egyértelműen megállapítható, hogy az integráció az oktatásban nem egyszerű feladat. Alapvető gondot jelent, hogy a tanárok nincsenek felkészítve arra, hogyan foglalkozzanak az osztályközösségbe bekerülő sérült emberekkel. Nyilvánvalóan a sérültség típusától függően vannak speciális ismeretek, amelyek eligazítanak a pedagógust az ilyenkor felmerülő problémák megoldásában. Nemegyszer hallunk olyan történeteket, hogy a diákok segítenek egymásnak olyankor, amikor egy-egy sérült kerül az osztályközösségbe. Az integrált oktatásnak az a nyeresége, hogy mind a fogyatékos és ép gyermekek, mind szüleik közelebb kerülhetnek egymáshoz, megismerhetik azokat a lehetőségeket, amelyek a közös élettér kialakításához vezetnek. Így éppen azt az előítéletet vetkőzheti le az ember, amiről a munkahelyek kapcsán beszéltem. Természetes közelségbe kerülhetnek a sérült és ép emberek. Együtt felnőve nem okoz majd problémát számukra, hogyan közeledjenek egymáshoz. A fogyatékos ember így képes lesz elfogadni azt, hogy neki bizonyos szempontból hátránya van, és kialakulhat az a tudása, amire azért van szüksége, hogy el tudja fogadni a számára nyújtott segítséget, illetve megtanulhassa elutasítani a segítő kezet anélkül, hogy megbántaná embertársát. Az ép ember pedig megtapasztalhatja, hogy melyek azok a helyzetek, ahol a sérült egyedül is boldogul, és bizonyos szituációkban mi az a segítség, amire feltétlenül szüksége van a másoknak ahhoz, hogy anélkül tudja leküzdeni a felmerülő akadályt, hogy kiszolgáltatottságát megalázőnak érezze.

Oktatási intézményeink közül számos felvette az alapító okiratába, hogy különböző sajátos nevelési igényű tanulók képzését látja el. Amennyiben megjelöli a fogyatékoság típusát is, jogosulttá válik arra, hogy kiemelt állami támogatásban részesüljön. Ennek következtében vannak önkormányzatok, amelyek a saját fenntartású intézményeik alapító okiratába automatikusan felvették ezeket a sorokat:

- „Sajátos nevelési igényű tanulók nappali rendszerű általános iskolai nevelése, oktatása
- a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján
 - a) testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő tanulók integrált nevelése oktatása;
 - b) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő tanulók integrált nevelése, oktatása;
 - a nevelési tanácsadó intézet által készített szakvéleménnyel rendelkező beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók nevelése, oktatása...;”

Egy „aprósággal” azonban nem törődtek. A mostani oktatás a legtöbb iskolában ún. frontális oktatás, aminek keretében a tanár kiáll egy 30 fős osztály elé, feleltet, megpróbálja átadni a tananyag adott órára kijelölt részét, amelyet alapvetően problémamentes, átlagos felfogású diákokra szabott, majd feladja a házi feladatot, és ha szerencséje van, kicsöngetésre végez is. Ebbe nem fér bele a sajátos szükségletű, sérült diákokkal történő felelős munka, amely jóval több időt, esetleg megosztott foglalkozást igényel. Igen, megosztott foglalkozást, ezt a mai oktatásban nem túlzottan bevett gyakorlatot. Miről is van szó? Tanárjelöltek, mielőtt bemennek egy órára, megbeszélik az órát tartó kollégájukkal, mely diákoknak milyen segítséget kell kapniuk. Amikor az óra megadott perce elérkezik, ők odamennek a megjelölt diákokhoz, akik külön csoporto(ka)t képezve a segítő irányításával dolgoznak tovább. Másik lehetőségként szóba kerülhet, hogy a szülőket bevonva az oktatásba, az órán az ő segítségüket veszi igénybe a tanár. Sürgető feladat továbbá, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyerekek oktatását felvállaló iskolákban olyan szakemberek is dolgozzanak, akik otthonosan mozognak a különböző sérültséggel, fogyatékosággal élő diákokkal való munkában. Többen tapasztalhatták, milyen komoly hiányosságok lépnek fel ezekben az intézményekben abban a pillanatban, ahogy megvalósul az alapító okiratban megfogalmazott speciális eset.

Végezetül essék szó az oktatási intézmények építészeti problémáiról. Az iskolai akadálymentesítés sokrétű feladat. Nem elég azzal foglalkozni, hogy bejusson a diák az épületbe és az osztálytermekbe, hanem biztosítani kell neki a szabad közlekedés, a tisztálkodás, a WC-használat, a testnevelés lehetőségét is. Csak néhány mindennapi helyzetet említenék annak érzékeltetésére, hogy megértsük, milyen nagy fába vágják fejszéküket a sérült gyermekek oktatását felvállaló iskolák:

- Becsengetnek az órára, de a siket diák ezt nem hallja.

- Az iskola egyik ablakát, amelyik a folyosó felé nyílik, valaki kinyitja, de a vak diák ezt nem veszi észre.
- Egy kerekesszékes diáknak fel kell mennie az első emeletre az órájára. És sorolhatnám tovább a problémákat.

Összefoglalva, sok érvet tudunk felsorakoztatni az integrált és a szegregált oktatás mellett és ellen egyaránt. Mindennek meg kell és meg lehet találni a megfelelő helyét és idejét, valamint a legadekvátabb módját. Azt azonban látnunk kell, hogy az integrált oktatás megvalósítása a jelenlegi rendszer komoly átalakítását igényli.

Egészségügy

Az egészségügyi ellátásban elég szomorú tapasztalataim vannak. Mielőtt ezeket és a velük kapcsolatos feladatokat elemezném, egy dolgot le kell szögeznem. Az én személyes tapasztalataim nem feltétlenül általánosak, de az eddig eltelt idő alatt nem talákoztam olyan véleménnyel, amely megingathatott volna abban a hitemben, hogy ezek a gondok nem helyi hiányosságokból erednek. Mindazonáltal elképzelhető, hogy vannak olyan intézmények, ahol a későbbiekben felhozott problémák nem jelentkeznek, csakúgy, ahogyan megengedem, hogy az fentebb tárgyalt oktatási gondokat is egy-egy iskolában jól kezelik.

Hazánkban az egészségügy helyzete egyébként sem rózsás, de a fogyatékos emberek kezelése – az ismert nehézségeken felül – további veszélyeket is rejt magában. Talán a vak és gyengén látó beteg problémája lenne a legegyszerűbben leküzdhető. Ha egy kórházi szobában látássérült beteg fekszik, akkor mindenkinek, aki vele akar kommunikálni, tudnia kell, hogyan kezelje ezt a fogyatékos-ságot. Ez egy kis munkahelyi képzéssel megoldható, s odafigyeléssel enyhíthető az ebből az állapotból származó hátrány. Nagyobb gondot jelenthet a siketekkel való kommunikáció. A helyzet kezelése már komolyabb szervezést, esetenként plusz pénzt is igényel. Úgy vélem, minden kórháznak gondoskodnia kellene arról, hogy osztályonként és műszakonként legyen egy olyan nővér, aki képes jelnyelvi tolmácsolásra, így biztosítva a pontos megértést az egészségügyi személyzet és a beteg között. Azokkal a mozgássérültekkel sincs túl nagy gond, akiknek nem sérült az érzékelésük. Ám az igazi kihívás azon sérültek betegségének diagnosztizálása, akiknek az érzékelésükkel is probléma van. Gondolják csak végig, hogyan működik ez például a háziorvosnál. Hogyan vesz észre a gyógyító szakember egy alsó testtáji betegséget úgy, hogy a beteg nem panaszkodik fájdalomra? Ez az

egyik kérdés, amelynek a megoldása a szakemberek kezében van. Megfontolandó, talán az orvosképzésben kellene nagyobb hangsúlyt fektetni az ilyen betegek kezelésének módozataira. A másik, fenti témakörhöz kapcsolódó probléma már a mai ismereteink birtokában is kiküszöbölhető lenne, azonban ez mégsem történik meg. A nehezen mozgó betegek esetében a felfekvés kialakulása komoly veszélyt jelent. A beteget olyan ágyba fektetik be, amelyekben nem tud forogni (az ágy hossza és szélessége egyaránt kívánivalót hagy maga után). És ha már nem tud forogni, akkor legalább a kórházi dolgozóknak kellene figyelniük arra, hogy nem túl hosszú időközönként megtörténjen a beteg forgatása és az addig elnyomott testfelületének kezelése.

Az eddigiekből kitűnik, hogy a gyógyítás terén sincs minden rendben, de ennél elkeserítőbb az egészségügyi intézmények felkészítettsége. Kuriózumnak számít az a háziorvosi rendelő, amelyben megoldott az akadálymentes bejutás és a mozgáskorlátozott betegek higiénias szükségleteinek kielégítése. Saját példámot mondanám el. A háziorvosi rendelő várójába némi segítséggel ugyan, de be lehet jutni kerekesszékesként, hiszen „csak” egy fellépő vezet az utcáról az épületbe. Ám ott aztán megáll a tudomány. A váróból ugyanis az ajtó szűkossége miatt nem lehet bejutni a WC-be, és ami a legnagyobb problémát jelenti, magába az orvosi szobába sem. Így aztán, amikor fel kell keresnem a háziorvosomat, az ajtóban beszéljük meg a felmerült panaszaimat. Vérnyomás mérésére, EKG-vizsgálat elvégzésére nincs semmilyen lehetőség a rendelőben. Tudom, mert tapasztaltam, hogy ez nem mindenhol van így. Egy üdülésünk alkalmával úgy hozta a sors, hogy el kellett mennünk Mosonmagyaróváron egy orvosi rendelőbe. Azóta is emlegetjük azt a napot, de pozitív érzésekkel. A parkolást és a váróba való bejutást tökéletesen megoldották. Volt bent egy kellően méretezett mozgássérült-WC, és magát az orvosi szobát úgy alakították ki, a vizsgálatokhoz szükséges berendezéseket úgy helyezték el, hogy kerekesszékekkel is könnyedén hozzáférhettem.

Apropó, vizsgálatához szükséges berendezések. Megint egy olyan terület, ahol nem nekünk kellene kitalálni a megoldást, csupán alkalmazni kellene a máshol már megvalósítottakat. Ha kivizsgálásra kell mennem (pl. sportorvosi vizsgálat-hoz EKG), akkor olyan vizsgálóasztalra kellene felfeküdnöm, amelyre képtelen vagyok feljutni. Ez számomra megoldhatatlan feladat. Ezeknek a berendezési tárgyakkal állítható magasságúakkal és a fordulás érdekében kellő szélességűeknek kellene lenniük, hogy ne kényszerüljön akrobatamutatványra a mozgássérült beteg az előírt vizsgálatok elvégzéséhez.

A rövid kitérő után vissza az épített környezetbe. Egyre több egészségügyi intézményben megoldott az akadálymentes bejutás (bár találkoztam már olyan kórházi épülettel, ahol ez nem volt kivitelezhető), azonban elenyésző azoknak

a száma, ahol megfelelő mennyiségű és kialakítású mozgássérült-WC lenne található. Az meg szinte reménytelen, hogy egy kerekesszékes mozgáskorlátozott beteg megfelelő tisztálkodási lehetőséghez jusson, netán meg tudjon fürdeni. El lehet képzelni, hogy milyen állapotban voltam, amikor három hét kórházi ápolás után hazajutottam úgy, hogy ezen idő alatt csupán szivacsos áttörülésben volt részem, és a WC hiánya miatt időnként széklettartási problémáim is adódtak. Elég, ha csak annyit mondok, hogy 3 hét alatt kigyógyítottak a betegségből, de további fél évre volt szükségem ahhoz, hogy kigyógyuljak a kórházi ápolás okozta állapotromlásból.

A fentiekből jól látható, hogy az egészségügyben is óriási változásokra van szükség, és ezek a változások az oktatáshoz hasonlóan nem tűrnek halasztást. Szándékosan nem szóltam ebben a részben a rehabilitációról. Nekem ebben a klasszikus értelemben ugyanis nem volt részem. Mostanában, visszajárva a budakeszi rehabilitációs központba, már látom, hogy ezen a területen is elindult valami (ami talán meg is torpant?), de sem a magyarországi képzés helyzete, sem a rendelkezésre álló anyagi forrásaink nem teszik lehetővé olyan intézmények kialakítását, mint amilyenekről az ember a „Nyugaton” sérülést szenvedett magyaroktól hall, illetve amilyenekre az amerikai filmekben rácsodálkozik.

Kultúra

Ez tipikusan az a terület, ahol a fogyasztékos ember azt érezheti, hogy ő másodrendű állampolgár. Tekintettel arra, hogy más sérültségi csoportba tartozóktól nincsenek konkrét információim, csak saját tapasztalataimra hagyatkozhatok. Igyekszem áttekinteni „második életem” 14 évének élményeit. Első találkozásom a könyvtárakkal volt, hiszen annak érdekében, hogy sérültként is megállhassam a helyem a munka frontján, képeznem kellett magam, és az ehhez szükséges segédlet alapvetően a könyv volt. Sajnos, ezen a területen is komoly hiányosságokat tapasztaltam. Egy dolog azonban vitathatatlan: a könyvtárosok a világ legaranyosabb, legsegítőkésebb emberei, és e téren nem talákoztam kivétellel. Arról igazán nem ők tehetek, ha a könyvtárba nem tudtam bejutni. De habozás nélkül kijötték hozzám az utcára, és amennyire tőlük telhetett, segítettek megoldani a problémáimat. Nekem azonban ez nem volt elegendő. Én önállóan szerettem volna használni ezt a szolgáltatást, ezért elkezdtem keresni olyan könyvtárat, ahová legalább be tudok jutni. Találtam. Ekkor láttam meg kerekesszékes szemmel azokat az akadályokat, amelyeket az „első életemben” észre sem vettem. Ezek a kis könyvtárak általában hely szűkében vannak, ami egy kerekesszékes számára maga az ellehetetlenülés. A könyvespolcok között általában kis ülőalkalmatos-

ságok szolgálják az olvasót, hogy kényelmesen elhelyezkedve beleolvashasson a kiválasztott könyvbe. Ezekről azonban nem lehet kerekesszékkal végigmenni a sorok között. A másik gondot a mellékhelyiségek jelentik. Jó esetben van egy kicsi, úgy 60 cm széles ajtóval ellátott WC, amit én nem tudok használni. Így aztán kénytelen vagyok korlátozni a könyvtárban eltöltött időt. De találtam egy komoly, gyönyörűen kialakított központi könyvtárat – nem titok, ez a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár –, amely minden igényemet kielégíti. Kényelmes a hozzáférés a könyvekhez, a számítógépekhez. Már-már zavarba ejtően segítőkészek (ez már pozitív diszkrimináció is időnként) a könyvtárosok. Majdnem teljesen akadálymentes a bejutás, minden szinten van mozgássérült-WC. Lehet, hogy szőrszálhasogató módon találhatnék még hiányosságokat a épületben, de nem akarok. Olyan jó érzés, hogy van egy megfelelően kialakított könyvtár, amelyet rendszeresen látogathatok.

A következő találkozásom a mozival volt. A multiplexek belső térrendezése akár segítségként is felfogható lenne a számunkra, hiszen ezeket általában úgy tervezték és kiviteleztek, hogy kerekesszékkal is látogathatók legyenek. Legalábbis a pénztárakig. Az onnan való távozás után ugyanis talákoztam olyan hellyel, ahová önerőből nem tudtam volna a kialakított rámpán bejutni. Itt segítséget kértem az egyik alkalmazottól, aki aztán több más helyiségen keresztül előbb-utóbb eljuttatott a kívánt helyre, ahol – ha tényleg mellém szegődött a szerencse – valóban meg tudtam nézni a filmet. Mert bizony volt olyan „élményben” is részem, hogy a kerekesszékesek számára kialakított helyre az első sorban bukkantam. Aki ült már ott, tudhatja, hogy onnan kényelmesen semmit nem lehet látni. Feljebb viszont képtelenség jutni a lépcsős kialakítású nézőtér miatt. Az eltelt idő alatt találtam olyan mozit is, amelyik szinte teljesen megfelel az elvárásaimnak. Oda már csak bejutnom nem sikerül egyedül – ez ugyanis az utcáról nem megközelíthető.

A harmadik kulturális tér a színház. A budapesti színházak közül néhányat elég jól akadálymentesítették a kerekesszékesek részére, a többiek azonban nagyon nehezen veszik rá magukat arra, hogy átalakítsák az épületet. A színház látogathatóságában három dolog fontos: az önálló bejutás, a szabad WC-használat és a mozgáskorlátozottak is megfelelő nézőtéri hely, ahonnan kényelmesen és jól látható az egész színpad. És azt sem kellene elfelejteni, hogy a mozgássérültek is emberek. Van, aki közülünk jobb helyet is meg tud fizetni, és van, aki csak a távolabbit. Legyen nekünk is lehetőségünk arra, hogy választhassunk!

Külön szeretnék szólni a Művészetek Palotája gyakorlatáról. A bejutást megoldották, az épületben lehet közlekedni, a színpad látható, az akusztika csodálatos. Kérdezhetik, akkor mi a probléma? Nos, a következő gyakorlat ellen van kifogásom:

„**Kerekesszékes látogatóink** a számukra fenntartott helyek mértékéig a Művészetek Palotája saját szervezésű programjaira, amelyeket embléma jelöl, előzetesen (legkésőbb az adott előadás előtt egy héttel) ingyenes belépőjegyet igényelhetnek jegypénztárunkban az 555-3300 telefonszámon. Kísérőik – amennyiben a férőhelyek száma még engedi – az adott koncert jegyárainak legalacsonyabb kategóriájában válhatnak a pótszékre jegyet.”

A Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben az 1700 helyből 14-et, a Fesztivál Színházban a 453-ból pedig 4-et alakítottak ki mozgássérültek számára. Ez nem éri el az 1%-ot sem. A népességnek mintegy 3%-a mozgásában korlátozott. Ez az arány tehát statisztikai alapon sem felel meg, de az igény szintjén sem. Ennek köszönhetően, ha az ember egy-két héttel az előadás előtt próbál jegyet rendelni, akkor szinte biztosan azt a választ kapja, hogy már minden jegy elfogyott. Miért vagyunk rákényszerítve arra, hogy hónapokkal előre szervezzük a programjainkat? Miért nem vagyunk ezen a téren is egyenlők? Ráadásul, ha én kerekesszékesként akarom meglátogatni a programot, akkor nem elég félreteretnem a jegyet telefonon, hanem mindenképpen személyesen kell elmennem megvenni azt legalább egy héttel az előadás előtt. Ez megint arra példa, hogy felszínesen, a részletekre nem figyelve próbálják megoldani a mozgássérültek szórakozási lehetőségeit.

Összefoglalás

Mindenki számára jól érzékelhető, hogy országunkban jelenleg nem érvényesül az egyenlő hozzáférés elve. Ahhoz, hogy ez megvalósuljon, sok-sok területen kell még változtatni. Ezek egy része anyagi lehetőségeink által behatárolt, a másik része pedig a társadalomban kialakult ellenérzések, nemtörődömség és hozzá nem értés megváltoztatását igényli, ami hosszú időbe telik. Hogy a pénzihiány ne korlátozza a környezetünk fejlesztését, a gazdaságunkat kell fellendíteni, amihez hozzátartozna a munkaképes fogyatékos emberek alkalmazása is a nekik nyújtott segélyek helyett. Ehhez viszont előbb a társadalomban kell komoly szemléletváltást elérni – mindez azonban csak akkor sikerülhet, ha a fogyatékos emberek minél nagyobb számban vesznek részt a mindennapok tevékenységeiben. A többségi társadalom így megélné és megértené, hogy ők is ugyanolyan emberek, mint a többiek, rendkívüli értékkel bírók, szorgalmasak, lusták, átlagosak stb. Közösségben való jelenlétük elengedhetetlen alapja és feltétele az akadálymentes környezet, közlekedés és munkahelyek biztosítása. A társadalmi integrációt segítené az iskolai együttképzés is, de nem fejetlenül, hanem átgondolva, hallgatva a szakemberek tanácsaira, körülnézve a világban, és alkalmazva azokat a módszere-

ket, amelyek az ezen a területen előttünk járó országokban sikerhez vezettek. És nem szabad egyetlen embernek sem hátradőlve megpihennie mindaddig, amíg az egyenlő hozzáférés nem valósul meg teljes körűen. Nagyon nagy szerepe lehet ebben az átalakulásban a médiának, amely – addig, amíg a sérült emberek nem tudnak nagy számban (minden 10. ember ilyen) megjelenni a közös életterben – bemutatná azon keveseket, akik szerencséjüknek, habitusuknak köszönhetően már bizonyították, hogy igenis lehet egyenlően élni, ha a környezet is úgy van kialakítva. Közvetíteni kell a többségi társadalom felé az üzenetet, hogy a prioritások megváltoztatásával lehetőséget biztosíthatnak a 10% kisebbségnek is az emberi élethez.